

รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เหมาะสมของวัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา *

APPROPRIATE PROPERTY MANAGEMENT MODEL FOR MONASTERIES IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

พระครูสังฆรักษ์มานพ อคฺคมานโว, พระครูสุธีกิตติบัณฑิต (กฤษฎา กิตติโสภณ),
พระมหาสุนันท์ สุนนโท

Phrakrusangharak Manop Akkamanavo, Phrakhrusuthikittibundit (Krissada Kittisobhano),
Phramaha Sunan Sunando

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: ven.manop@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เหมาะสมของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 25 รูปหรือคน เลือกแบบเจาะจงจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน เก็บรวบรวมข้อมูล แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เหมาะสมของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 8 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการลงทะเบียนศาสนสมบัติของวัด ให้มีการลงทะเบียนตามแบบฟอร์มที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดมาให้ แบบฟอร์มที่เหมาะสมควรมีการระบุรายละเอียดที่ครบถ้วน นำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นภายในอนาคตได้ 2. ด้านการกันที่วัดให้เป็นที่ยึดประโยชน์ดำเนินการตามขั้นตอนที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด 3. ด้านการให้เช่าที่วัดหรือสิ่งปลูกสร้าง ให้มีการจัดทำสัญญาเช่า ตามรูปแบบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด 4. ด้านการให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อเป็นทางเข้าออก ต้องทำสัญญาเช่าแบบนานปี และทำเป็นภาระจำยอมเท่านั้น 5. ด้านการเก็บรักษาเงินของวัด ควรเก็บรักษาในธนาคาร สามารถเก็บเงินสดได้ไม่เกินหนึ่งแสนบาท 6. ด้านการทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด วิธีทำบัญชีรับจ่าย ให้เจ้าอาวาสมอบให้เว่ยวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัด เป็นผู้ทำบัญชีรับจ่ายประจำเดือน 7. ด้านการจัดการข้อพิพาท ควรเจรจาพูดคุยกันก่อน และ

*Received August 27, 2023; Revised September 5, 2023; Accepted September 6, 2023

ประธานเจ้าคณะและสำนักงานพระพุทธศาสนาให้ช่วย 8. ด้านการกำหนดแบบทะเบียนบัญชีแบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ดำเนินการตามแบบที่สำนักงานพระพุทธศาสนา กำหนด รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เหมาะสมของวัด ควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต โดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี เพื่อให้วัดสามารถบริหารจัดการทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

คำสำคัญ: รูปแบบ; การบริหารจัดการ; ทรัพย์สินของวัด

Abstract

This research aimed to present an appropriate property management model for temples in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, conducted by the qualitative research. Data were collected by in-depth-interviewing 25 key informants purposefully selected from experts. and focus group discussions with 9 experts to collect data. Then the data were analyzed using content descriptive interpretation.

The results showed that appropriate property management model for monasteries in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province were that there were 8 models as follows: 1. Regarding the registration of religious properties of the monasteries. Registration must be made according to the form provided by the National Office of Buddhism. The appropriate form should include complete details. Use technology to prevent damage that may occur in the future. 2. Regarding keeping monasteries as useful places; Follow the steps prescribed by the National Office of Buddhism. 3. In terms of renting monasteries or buildings; A rental contract must be prepared according to the format specified by the National Office of Buddhism. 4. Renting at monasteries to use as entrances and exits must make a year-long rental contract. and do it only as a servitude. 5. The preservation of the monastery's money, it should be kept in the bank. Money can be kept in cash not exceeding one hundred thousand baht. 6. Accounting for the monastery's receipts and payments; How to make an income and expense account; Have the abbot give it to Vaiya Wachakorn or the benefit organizer of the monasteries, the accountant for monthly payments. 7. Dispute management; should negotiate and talk

first. and coordinate with the primate and the Office of Buddhism to help. 8. In terms of specifying contract accounting forms and other forms are made according to the form specified by the Office of Buddhism. Appropriate property management model for the monasteries should be improved and developed in accordance with current and future situations by considering various factors such as changes in society, economy, technology so that the monasteries can manage assets efficiently and respond to the needs of society.

Keywords: Model; Management; Religious Property of Temple

บทนำ

วัด เป็นสิ่งที่อยู่คู่สังคมไทยเป็นเวลายาวนาน มีบทบาททั้งในด้านการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งเป็นแหล่งศึกษาวิชาความรู้ เป็นโรงเรียนของชาวไทยมาโบราณกาล เป็นโรงพยาบาล เป็นที่พำนักพักใจ และเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2541) ได้ให้นิยามคำว่า “วัด” ไว้ในหนังสือ คำวัด ว่า “เป็นคำที่ใช้เรียกสถานที่ทางพระพุทธศาสนามาแต่โบราณ เป็นคำเรียกรวมที่ดินและอาคาร เช่น อุโบสถ วิหาร ศาลา กุฏิ ที่ตั้งอยู่บนที่ดินนั้นด้วย” ที่ดินวัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัดตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 (สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม, 2554) วัดเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป เป็นผู้ปกครองดูแลวัด มีอำนาจหน้าที่ ตามที่ระบุในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และยังมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาดังนั้นเจ้าอาวาสย่อมมีสิทธิในการหาประโยชน์ให้วัดจากทรัพย์สินของวัดที่มีได้ แต่มีใช้ว่าจะสามารถจัดการผลประโยชน์ในทรัพย์สินของวัดได้อย่างอิสระเสรี ทั้งนี้เพราะคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมมีมาตรการป้องกันผลเสียอันตรายอันเกิดขึ้น แก่พระศาสนาตามมาภายหลัง เจ้าอาวาสจึงต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎข้อบังคับของคณะสงฆ์ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2550)

การกำหนดวิธีการและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับ การจัดการดูแลทรัพย์สินของวัดนั้นแต่เดิมได้มีกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กำหนดวิธีการไว้เป็นแบบแผนปฏิบัติให้วัดทุกวัดได้ยึดถือและปฏิบัติตาม แต่เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2564 ราชกิจจานุเบกษา ได้ประกาศกฎกระทรวงฉบับใหม่ บังคับใช้แทนกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2511) โดยกฎกระทรวงฉบับใหม่นี้มีชื่อว่า กฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. 2564

แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และกฎกระทรวง การดูแลรักษา และจัดการศาสนการจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. 2564 แต่ก็ยังพบว่าในปัจจุบัน มีข้อ เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของวัดที่เป็นปัญหาอยู่มาก อาทิ การให้เช่าหรือใช้ประโยชน์ จากที่ดินของวัด การบริหารจัดการเงินของวัด ดังมีข้อในหลายวัดที่มีปัญหาเกี่ยวกับ ผลประโยชน์และการจัดการทรัพย์สินในวัด เป็นต้น

ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัดในฝ่ายมหานิกายทั้งหมด 496 วัด หลายวัดเป็น วัดที่มีรายได้จากการที่มีพุทธศาสนิกชนมาท่องเที่ยวและทำบุญ หลายวัดมีรายได้จากการ ขายวัตถุมงคลซึ่งมีเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง และอีกหลายวัดมีรายได้จากการให้เช่าที่ดิน ซึ่ง ทำให้วัดมีเงินสะสมในบัญชีของวัดในจำนวนมาก โดยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น เกือบทุกวัดมีที่ดินให้เช่า ซึ่งมีทั้งส่วนราชการและเอกชนขอเช่า (สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2565) โดยมีข้อเกี่ยวกับทรัพย์สินของวัด หรือการร้องเรียนเจ้า อาวาสเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดอยู่เนือง ๆ แสดงให้เห็นว่าการบริหาร จัดการทรัพย์สินของวัด ในแต่ละวัดนั้น ยังไม่เป็นมาตรฐานเพียงพอ

จากสภาพดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สิน ของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอการบริหารจัดการ ทรัพย์สินที่เหมาะสมสำหรับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อ การจัดการดูแลทรัพย์สินของวัดซึ่งเป็นสมบัติของพระศาสนาให้มั่นคง ดำรงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เหมาะสมของวัดในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 กลุ่ม รวม 25 รูปหรือคน คือ กลุ่มเจ้าคณะพระสังฆาธิการจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 รูป กลุ่มเจ้าอาวาส จำนวน 5 รูป กลุ่มผู้ช่วยเจ้าอาวาสที่ดูแลงานด้านสาธารณูปการ จำนวน 5 รูป กลุ่มไวยาวัจกรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยงานของวัด จำนวน 5 รูป กลุ่มเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดและนักวิชาการด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 5 รูป

ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 รูปหรือคนจากนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยจัดประเด็นคำถามตามแนวการจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การจัดทำเครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้คือเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานส่งแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองถึงที่ทำงานของผู้เชี่ยวชาญและนัดวันเวลาสถานที่เพื่อจะสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญตามวันเวลาที่นัดหมายไว้โดยได้ขออนุญาตผู้เชี่ยวชาญ ในการบันทึกเสียง บันทึกภาพ แล้วนำเทปบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ มาดำเนินการถอดเทปบันทึกเสียงเป็นเอกสารเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สรุปข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รวมมาเป็นร่างการวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเชิงเนื้อหา (Content Analysis) การสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา ทำการตรวจสอบข้อมูลการวิจัยโดยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulations Technique) (สุภางค์ จันทวานิช, 2553)

ผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เหมาะสมของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 8 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการลงทะเบียนศาสนสมบัติของวัด ประกอบด้วย ลงทะเบียนตามแบบฟอร์มที่สำนักงานพระพุทธศาสนากำหนดมาให้ ให้ใช้ทะเบียนทรัพย์สินของวัด (ศบว.1) การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว ให้นำส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดช่วยเก็บรักษาไว้ให้

2. ด้านการกันที่วัดให้เป็นที่ดินจัดประโยชน์ ประกอบด้วย วัดควรดำเนินการในการกันที่วัดให้เป็นที่ดินจัดประโยชน์ โดยเร่งรัดทำแผนผังวัดตัวจริงไว้ โดยยึดหลักตามที่กล่าวในเรื่องสาธารณูปการตามขนาดของวัด เฉพาะวัดขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ ถ้าอยู่ในชุมชนเศรษฐกิจ ควรกำหนดเขตจัดประโยชน์ไว้ด้วย มีตามระเบียบที่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือมหาเถรสมาคมกำหนด

3. ด้านการให้เช่าที่วัดหรือสิ่งปลูกสร้าง ประกอบด้วย การให้เช่าที่ดินหรืออาคาร ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้เก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานที่วัด มีการจัดทำสัญญาเช่า ตามรูปแบบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

4. ด้านการให้เช่าที่วัดหรือที่ดินสงฆ์เพื่อเป็นทางเข้าออก ประกอบด้วย เพื่อความชัดเจนควรทำแบบสัญญานานปี เพราะวัดจะต้องสร้างสัญญาพร้อมทั้งเอกสารการเช่าอื่น ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตรวจสอบและให้ความเห็นชอบ มีระเบียบกำหนดให้วัดต้องดำเนินการจัดทำภาระจำยอมตามกฎหมาย โดยเสนอเรื่องผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและรูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5. ด้านการเก็บรักษาเงินของวัด ประกอบด้วย มีการแสดงรายรับรายจ่ายชัดเจน มีส่วนงานที่แน่ชัดในการเก็บรักษาและตรวจสอบ มีตามระเบียบที่มหาเถรสมาคมหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด ควรนำเงินฝากเข้าบัญชีธนาคาร สามารถเก็บเงินสดไว้ใช้จ่ายประจำได้ไม่เกินหนึ่งแสนบาท

6. ด้านการทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด ประกอบด้วย วิธีทำบัญชีรับจ่าย ให้เจ้าอาวาสมอบให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัด เป็นบุคลากรจัดทำบัญชีรับจ่ายประจำเดือน ทุกครั้งเมื่อสิ้นเดือน มีรูปแบบการจัดทำบัญชี มีการรายงานบัญชี รายรับ-รายจ่าย ให้เจ้าคณะผู้ปกครองทราบเป็นประจำทุกเดือน และทุกปี

7. ด้านการจัดการข้อพิพาท ประกอบด้วย มีคณะกรรมการฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดฯ เพื่อแก้ไขข้อพิพาทของวัดต่าง ๆ และมีคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พร้อมทีมงานมาคอยสนับสนุนในภารกิจการระงับข้อพิพาท ให้มีการประนีประนอมเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยดีงาม มีขั้นตอนการจัดการข้อพิพาทที่ชัดเจน เป็นลำดับขั้นตอน

8. ด้านการกำหนดแบบทะเบียนบัญชีแบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ประกอบด้วย ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญาและแบบพิมพ์อื่น ๆ และวิธีการลงทะเบียน จำหน่ายทะเบียน และการทำบัญชี รวมทั้งให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัด มีบางวัดที่มีแบบฟอร์มทะเบียน บัญชี หรือแบบอื่น ๆ ของตนเองเพิ่มเติม เพื่อสำหรับใช้เป็นข้อมูลในวัดตนเอง

รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เหมาะสมของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
ด้าน 1 การลงทะเบียนศาสนสมบัติของวัด ให้ยึดตามรูปแบบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	ด้านที่ 2 การกันที่ดินให้เป็นที่ดินที่จัดประโยชน์ต้องทำตามขั้นตอนที่กฎกระทรวงกำหนด	ด้านที่ 3 การให้เช่าที่วัดหรือสิ่งปลูกสร้าง ดำเนินการตามขั้นตอนในกฎกระทรวง	ด้านที่ 4 การให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ เพื่อเป็นทางเข้าออกดำเนินการตามกฎกระทรวง
ด้าน 5 การเก็บรักษาเงินของวัดมีการเก็บในที่ปลอดภัย ผู้ดูแลชัดเจนและปฏิบัติตามระเบียบคณะสงฆ์	ด้าน 6 การทำบัญชีรายรับรายจ่ายของวัดเน้นความถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	ด้าน 7 การจัดการซื้อพิพาทของวัดส่วนใหญ่เน้นการเจรจา และมีหน่วยงานมาช่วยดูแล	ด้าน 8 แบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ใช้รูปแบบที่สำนักงานพระพุทธศาสนากำหนด

ภาพที่ 1 สรุปรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อภิปรายผลการวิจัย

สามารถอภิปรายผลการวิจัย เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เหมาะสมของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

1. ด้านการลงทะเบียนศาสนสมบัติของวัด ประกอบด้วย ลงทะเบียนตามแบบฟอร์มที่สำนักงานพระพุทธศาสนากำหนดมาให้ แบบฟอร์มที่เหมาะสมควรมีการระบุรายละเอียดที่ครบถ้วน ให้ใช้ทะเบียนทรัพย์สินของวัด (สบว. 1) จัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัดทุกจำนวนให้ถูกต้องเรียบร้อย และเก็บทะเบียนเล่มนั้นไว้เป็นหลักฐานสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหานพรัตน์ ขนดีโสภณ (นาเมือง) (2557) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการวัดพัฒนาตัวอย่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการบริหารจัดการวัดพัฒนาตัวอย่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย การจัดการปกครอง พระภิกษุ สามเณรและศิษย์วัด ได้แก่ บัญชีทะเบียนประวัติ วางระเบียบข้อบังคับสำหรับการปฏิบัติ การประชุมอบรมบุคลากรภายในวัด การให้ศึกษาพระธรรมวินัย การอบรม

ศีลธรรมแก่ศิษย์วัด มีการปกครองตามลำดับ แบ่งหน้าที่ให้รับผิดชอบ การจัดการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรและประชาชน

2. ด้านการกันที่วัดให้เป็นที่ยึดประโยชน์ ประกอบด้วย วัดควรดำเนินการในการกันที่วัดให้เป็นที่ยึดประโยชน์ โดยเร่งรัดทำแผนผังวัดตัวจริงไว้ โดยยึดหลักตามที่กล่าวในเรื่องสาธารณูปการตามขนาดของวัด เฉพาะวัดขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ มีตามระเบียบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือมหาเถรสมาคมกำหนดสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธุดิ รุ่งชัยวิฑูร (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่ ด้านการสาธารณูปการ ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรม คือ อิทธิบาท 4 ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้เป็นอย่างดี และหลักธรรม แต่ละหัวข้อสามารถยังการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. ด้านการให้เข้าที่วัดหรือสิ่งปลูกสร้าง ประกอบด้วย การให้เข้าที่ดินหรืออาคาร ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้เก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานที่วัด มีการจัดทำสัญญาเช่า ตามรูปแบบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐ ฤทธิวิเชียร และอารดา ชัยเสนา (2566) ได้วิจัยเรื่อง การคุ้มครองดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา ได้ผลการวิจัยพบว่า การจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ของวัด ปัญหาที่เกิดขึ้นมีได้มาจากทรัพย์สินเงินทองเป็นเพียงวัตถุสิ่งของ แต่มาจากการไม่รู้จักควบคุมดูแลและจัดการอย่างเหมาะสม ดังนั้นในการกำหนดเป็นผู้แทนคณะสงฆ์ในการควบคุมดูแลการจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติ จะเป็นผลดีเป็นการคุ้มครองดูแลทรัพย์สินของวัดในพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสมต่อไป

4. ด้านการให้เข้าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อเป็นทางเข้าออก ประกอบด้วย เพื่อความชัดเจนควรทำแบบสัญญานานปี เพราะวัดจะต้องส่งร่างสัญญาพร้อมทั้งเอกสารการเช่าอื่นให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตรวจสอบและให้ความเห็นชอบ มีระเบียบกำหนดให้วัดต้องดำเนินการจัดทำภาระจำยอมตามกฎหมาย โดยเสนอเรื่องผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและรูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นไปในทิศทางเดียวกันสอดคล้องกับงานวิจัยของโกฏญนาท เจริญสุข (2561) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินธรณีสงฆ์ของชุมชนอย่างมั่นคงในเขตสายไหม ผลการวิจัยพบว่า ในการเข้าที่ธรณีสงฆ์มีความจำเป็นจำต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ แต่สิ่งสำคัญก็คือ จำเป็นจะต้องยึดโยงการใช้

ประโยชน์ให้มีระยะเวลาที่ยาวนานและมีความยั่งยืน โดยจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างวัดกับชุมชนด้วยเช่นกัน เพราะว่าสถานการณ์จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร การใช้ประโยชน์ก็ยังคงอยู่เช่นเดิม

5. ด้านการเก็บรักษาเงินของวัด ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม มีการแสดงรายรับรายจ่ายชัดเจน มีส่วนงานที่แน่ชัดในการเก็บรักษาและตรวจสอบ มีตามระเบียบที่มหาเถรสมาคมหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยพระใบฎีกาสุชินนะ อนินฺชิต (2563) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการเงินและทรัพย์สินของวัด ได้ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการเงินที่ดีของวัดในอุดมคติควรต้องมาจากการยึดหลักคุณธรรมของเหล่าผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องด้วย เพราะแม้พระภิกษุจะมีพระธรรมวินัยเป็นหลักการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมแล้ว แต่หากคฤหัสถ์ผู้ได้รับมอบหมายในการดำเนินกิจการแทน ได้แก่ ไวยาวัจกรหรือคณะกรรมการวัดไม่ยึดหลักคุณธรรมในการบริหารกิจการ ย่อมทำให้เกิดความเสียหายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

6. ด้านการทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด ประกอบด้วย วิธีทำบัญชีรับจ่าย ให้เจ้าอาวาสมอบให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัด เป็นบุคลากรจัดทำบัญชีรับจ่ายประจำเดือน ทุกครั้งเมื่อสิ้นเดือน มีรูปแบบการจัดทำบัญชี มีการรายงานบัญชี รายรับ-รายจ่าย ให้เจ้าคณะผู้ปกครองทราบเป็นประจำทุกเดือน และทุกปีสอดคล้องกับงานวิจัยเดช ชูจันอัด และคณะ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการศาสนสมบัติของวัดในสมัยปัจจุบัน และสมัยพุทธกาล ผลการวิจัยพบว่า งบประมาณ เป็นภาระงานเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีทั้งรายรับ รายจ่าย ที่เกิดขึ้นภายในวัด ในส่วนของกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยวัตถุประสงค์เพื่อก่อสร้างและรักษาสมบัติของวัด เช่น งบประมาณในการบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะภายในวัด เป็นต้น ซึ่งทั้งนี้ย่อมหมายรวมถึง การบริหาร จัดการเงินของวัดจากการบริจาคของพุทธศาสนิกชน ตลอดจนระบบและกรรมวิธีในการบริหาร เกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนการใช้งบประมาณในการควบคุมงานด้วย

7. ด้านการจัดการข้อพิพาท ประกอบด้วย โดยมีรูปแบบเป็น คณะกรรมการฝ่ายปกครองคณะสงฆ์จังหวัดฯ เพื่อแก้ไขข้อพิพาทของวัดต่าง ๆ และมีคณะกรรมการใกล้เคียงข้อพิพาท ให้มีการประนีประนอมเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยดีงาม มีขั้นตอนการจัดการข้อพิพาทที่ชัดเจน เป็นลำดับขั้นตอน โดยใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมและเชิญบุคคลภายนอกเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยสอดคล้องกับงานวิจัยพระครูปลัดคำธณ แก้วเกลี้ยง และคณะ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารที่ดินนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับภาระงานมอบ อำนาจกระจายงานให้ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตาม

ความรู้ความสามารถของตน เมื่อมีอิทธิพลเกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กฎเกณฑ์จัดระเบียบการปกครอง

8. ด้านการกำหนดแบบทะเบียนบัญชีแบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ ประกอบด้วย ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด วิธีการลงทะเบียน จำหน่าย ทะเบียน และการทำบัญชี รวมทั้งให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและ จัดการทรัพย์สินของวัด มีบางวัดที่มีแบบฟอร์มทะเบียน บัญชี หรือแบบอื่น ๆ ของตนเอง เพิ่มเติม เพื่อสำหรับใช้เป็นข้อมูลในวัดตนเองสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวุฒิ เงินท้วม (2563) ได้วิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของเจ้าอาวาสตาม กฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ ได้ผลการวิจัยพบว่า แบบทะเบียน แบบบัญชี และแบบพิมพ์ อื่น ๆ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้กำหนดไว้ให้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม หาก พิจารณาอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าอาวาสจะเห็นได้ว่าเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีอำนาจ และหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดรวมไปถึงการบริหารจัดการดูแลและจัดประโยชน์ใน ทรัพย์สินของวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งด้านพระพุทธศาสนาเอง และการจัดหารายได้เพื่อ ทำนุบำรุงรักษาวัด

องค์ความรู้จากการวิจัย

1.งานทะเบียน 1.1 การลงทะเบียน ทรัพย์สิน 1.2 การกำหนดแบบ ทะเบียน	2.งานจัดการทรัพย์สินของวัด 2.1 งานกันที่จัดประโยชน์ 2.2 งานเช่าที่ดินหรืออาคาร 2.3 การให้เช่าเพื่อเป็น ทางเข้าออก	3.งานบัญชีรับ-จ่าย และการเก็บรักษาเงิน	4.การจัดการข้อพิพาท
1.จัดทำฐานข้อมูล 2.ยึดรูปแบบของสงน.พศ 3.แต่ละวัดออกแบบเพิ่มเติมได้ ตามความเหมาะสม 4.แบ่งหน้าที่มีผู้รับผิดชอบงาน ที่ชัดเจน 5.ส่งหลักฐานไปเก็บรักษาไว้ที่ สงน.พศ. 6.มีการพัฒนาศักยภาพของ พระสงฆ์วิธีการอย่างต่อเนื่อง 7.เจ้าคณะผู้ ปกครองคอย สอดส่อง 8.มีที่ปรึกษาจากคณะสงฆ์หรือ หน่วยงานภายนอก 9.จัดการตาม พรบ.สงฆ์และ กฎกระทรวง	1.ยึดตามระเบียบคณะสงฆ์ อย่างเคร่งครัด 2.ดำเนินการร่วมกับ สงน.พศ. 3.แต่งตั้งไวยาวัจกร ผู้จัด ประโยชน์ของวัดรับผิดชอบงาน 4.ขอคำแนะนำจาก คณะกรรมการ (พศ.ป.) หรือ พศจ. 5.ดำเนินการในรูปแบบของ คณะกรรมการวัด 6.กำหนดกฎระเบียบข้อสัญญา ให้มีมาตรฐาน 7.หากไม่แน่ใจให้ปรึกษาเจ้า คณะผู้ปกครอง หรือ สงน.พศ. ให้ช่วยแนะนำ	1.ใช้งานตามภารกิจงานคณะสงฆ์ 6 ด้าน 2.เน้นหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ 3.ดำเนินการในรูปแบบของ คณะกรรมการวัด 4.มีการตรวจสอบจากเจ้าคณะ ปกครองอย่างสม่ำเสมอ 5.จัดทำบัญชีตามแบบ ที่ สงน.พศ. กำหนด 6.ทำบัญชีแยกประเภท 7.รายงานการใช้จ่ายประจำปี ต่อ สงน.พศ. 8.จัดอบรมเสริมความรู้เรื่องการ บริหารจัดการบัญชีวัด	1.มีหน่วยงานหรือคณะกรรมการ ดูแล 2.ยึดตามกฎหมายบ้านเมืองและ พระธรรมวินัย 3.รายงานเจ้าคณะปกครองทราบ 4.พิจารณาแก้ไขข้อร้องเรียนที่ เกิดขึ้นทันที 5.หาที่ปรึกษาช่วยเหลือ 6.มีขั้นตอนการจัดการข้อร้องเรียน ที่ชัดเจน 7.ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 8.ให้ สงน.พศ. มาช่วยเหลือ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ที่มา: พระครูสังฆรักษ์มานพ อคฺคมาณโว (2566) จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

จากภาพที่ 2 สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านการลงทะเบียนศาสนสมบัติของวัด

การวางแผน เก็บรวบรวมข้อมูลศาสนสมบัติของวัดให้ครบถ้วนตามแบบฟอร์ม ศบว.01 ตามรายละเอียดดังนี้ วัน เดือน ปี ซึ่งลงทะเบียนทรัพย์สินนั้น, รายการทรัพย์สิน, จำนวนเนื้อที่/สิ่งของ, หนังสือสำคัญ, ที่ตั้งของทรัพย์สิน, รายการจำหน่าย การนำไปปฏิบัติ 1.จัดหาและ/หรือจัดพิมพ์สมุดทะเบียนทรัพย์สินของวัด ศบว.1 2.กรอกแบบฟอร์ม ศบว.1 ให้ครบถ้วน ในแต่ละรายการ 3.มีทรัพย์สินของวัดที่ได้มาใหม่ ต้องลงทะเบียนในทะเบียนทรัพย์สินของวัดทุกครั้ง 4.การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว ให้นำส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดช่วยเก็บรักษาไว้ให้การตรวจสอบ แต่งตั้งผู้ตรวจสอบ ตรวจเช็คข้อมูลในเอกสาร ศบว.1 ว่าถูกต้องและตรงกับศาสนสมบัติที่วัดมีอยู่จริงหรือไม่

ด้านการกันที่วัดให้เป็นที่ดินจัดประโยชน์

การวางแผน 1.ประชุมกรรมการ วางแผนการกำหนดพื้นที่ ที่ประสงค์กันที่วัดเป็น ที่จัดประโยชน์ 2.แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การนำไปปฏิบัติ 1.กำหนดพื้นที่ ที่จะเป็นเขตจัดประโยชน์ 2.ทำรายงานขอกันที่ดินซึ่งเป็นที่ดินให้เป็นที่จัดประโยชน์พร้อมเอกสารประกอบอื่น เสนอเจ้าคณะพิจารณาผ่านทางราชการตามลำดับ เพื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาให้ความเห็นชอบและเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณาอนุมัติต่อไป

ด้านการให้เช่าที่วัดที่กันไว้จัดประโยชน์ ที่ธรณีสงฆ์ หรือสิ่งปลูกสร้าง

การวางแผน 1.วัดประกาศ หรือจัดสรรพื้นที่ ที่ให้เช่าให้ทราบเป็นการทั่วไป 2.ประกาศให้ผู้ใช้ประโยชน์ในเขตจัดประโยชน์ทราบถึงระเบียบการเช่าที่และการทำสัญญาเช่า 3.เจ้าอาวาสแต่งตั้งไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์เป็นผู้ดูแล การนำไปปฏิบัติ 1.ผู้ประสงค์จะเช่าที่วัดต้องทำหนังสือขอเช่ายื่นต่อวัด 2.หากเป็นการเช่าไม่เกิน 3 ปี อยู่ในอำนาจเจ้าอาวาสสามารถดำเนินการทำสัญญาเช่าได้เลย หากเช่าเกิน 3 ปี ต้องส่งเรื่องตามลำดับชั้น จนได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและจากมหาเถรสมาคม

ด้านการให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อเป็นทางเข้าออก

การวางแผน 1.หาข้อมูลวิธีการดำเนินการ 2.ติดต่อประสานงานสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด การนำไปปฏิบัติ 1.ต้องดำเนินการเป็นภาระจำยอมเท่านั้น 2. ผู้ขอเช่าต้องเป็นผู้ทำเรื่อง ขอเช่าที่เป็นทางออกต่อทางวัด 3. เมื่อเจ้าอาวาสได้รับหนังสือแล้ว ต้องส่งหนังสือรายงานเจ้าคณะปกครองตามลำดับชั้น จนถึงสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม 4.เมื่อได้รับการอนุมัติจากมหาเถรสมาคมแล้ว จะแจ้งกลับไปตามลำดับจนถึงวัด ให้วัดได้ทราบจึงทำสัญญาได้

ด้านการเก็บรักษาเงินของวัด

การวางแผน 1.วัดต้องวางแผนการเก็บรักษาเงินของวัดในรูปแบบต่าง ๆ 2.เจ้าอาวาสควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการเก็บรักษาเงินของวัด การนำไปปฏิบัติ 1.วัดสามารถเก็บเงินสดไว้ได้ไม่เกินหนึ่งแสนบาท ส่วนที่เกินต้องนำฝากธนาคาร 2.การเปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร ต้องเป็นบัญชีองค์กรชื่อวัด โดยมีชื่อผู้เปิดบัญชีอย่างน้อย 3 คน ผู้มีอำนาจลงนามเบิกถอน 2 ใน 3 คน 3. เงินกู้ยืม เมื่อเสร็จสิ้นการทอดกฐินต้องนำฝากเข้าบัญชีก่อน แล้วจึงค่อยเบิกถอนมาใช้งาน การตรวจสอบ เจ้าอาวาสต้องหมั่นตรวจสอบว่า ได้มีการนำเงินฝากเข้าบัญชีธนาคารหรือไม่

ด้านการทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด

การวางแผน เจ้าอาวาสมอบหมายไวยาวัจกร หรือแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัดเป็นผู้ดูแลการจัดทำบัญชี รายรับ รายจ่าย ของวัด การนำไปปฏิบัติ ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ที่เจ้าอาวาสต้องแต่งตั้ง ต้องจัดทำบัญชี เมื่อสิ้นปีปฏิทิน ตามแบบที่สำนักงานพระพุทธศาสนากำหนด หรือแบบของวัดเองก็ได้ แต่ให้มีสาระสำคัญที่คล้ายกัน การตรวจสอบ เจ้าอาวาสต้องตรวจตรา ดูแลการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ให้ถูกต้อง โดยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ การแก้ไขปรับปรุง รายละเอียดในบัญชีรายรับ-จ่าย ต้องมีการจัดทำด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต

ด้านการจัดการข้อพิพาท

การวางแผน วางแผนปรึกษาเจ้าคณะผู้ปกครอง ประสานงานสำนักงานพระพุทธศาสนา หรือหาทนายความมาช่วยเหลือ การนำไปปฏิบัติ 1.เจรจากันก่อนในเบื้องต้น หากเจรจาเองไม่ได้ให้ขอความช่วยเหลือจากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้นำท้องถิ่น 2.หากถูกฟ้องร้องเป็นคดี ให้แจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดได้ทราบ และควรแจ้งเจ้าคณะผู้ปกครองด้วย 3. จัดหาทนายความ ดูแลเรื่องการถูกฟ้องคดี หรือต้องฟ้องคดีผู้ทำให้ทรัพย์สินของวัดเสียหาย การตรวจสอบ 1.ติดตามข้อพิพาทที่เกิดขึ้น และประเมินผลการจัดการข้อพิพาท ว่ามีโอกาสไปในทิศทางใด 2.ข้อพิพาทที่มีการฟ้องร้องกัน ต้องติดตามจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

การกำหนดแบบทะเบียนบัญชีแบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ

การวางแผน ศึกษาแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่สำนักงานพระพุทธศาสนากำหนด การนำไปปฏิบัติ ดำเนินการต่าง ๆ ตามแบบพิมพ์ที่สำนักงานพระพุทธศาสนา กำหนด และทำเป็นตัวอย่างมาให้ การตรวจสอบ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและแบบพิมพ์ว่าเป็นไปตามที่กำหนดหรือไม่ การแก้ไขปรับปรุง แก้ไข ข้อมูล รายละเอียด เนื้อหาต่าง ๆ ให้ตรงตามแบบพิมพ์ที่สำนักงานพระพุทธศาสนา กำหนด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. ควรมีการปรับปรุงกฎระเบียบ ให้เอื้อต่อการจัดการผลประโยชน์และมีความเหมาะสมกับการจัดการทรัพย์สินของวัด ให้มีบทลงโทษอย่างจริงจังต่อผู้เช่าที่ผิดกฎระเบียบสัญญาเช่าต่าง ๆ รวมถึงเจ้าหน้าที่ภายในที่อาจมีพฤติกรรมเอื้อประโยชน์ต่อผู้เช่าเป็นการส่วนตัว

2. คณะสงฆ์จังหวัดควรจัดทำคู่มือการจัดการทรัพย์สินของวัด เพื่อปรับปรุงรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทของวัดในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประโยชน์และรูปแบบที่เหมาะสมบริหารจัดการจัดการทรัพย์สินของวัด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์มีการดำเนินการกำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ โดยใช้รูปแบบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด ให้การแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อจัดทำฐานข้อมูล จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานแบบต่าง ๆ

2. ให้มีการจัดการเรื่องกันที่ดินให้เป็นที่จัดประโยชน์ โดยทำตามกฎระเบียบที่คณะสงฆ์กำหนด ได้เข้ามาดูแลและจัดการให้วัดเป็นผู้จัดผลประโยชน์เอง โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการ จักวางแผนผังวัดและกันที่ดินไว้ใช้ประโยชน์ดูแลงานส่วนนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยขอเสนอเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการผลประโยชน์ของวัดเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการจัดการทรัพย์สินของวัด กรณีศึกษา ที่ดินของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเพื่อการจัดการข้อพิพาทของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษารูปแบบการอบรมให้ความรู้พระสงฆ์ในการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดให้เป็นไปตามที่คณะสงฆ์กำหนด ตามกฎหมายและสมาคม

เอกสารอ้างอิง

- โกญจนาท เจริญสุข. (2561). *แนวทางการใช้ประโยชน์ในที่ดินธรรมีสงฆ์ของชุมชนอย่างมั่นคงในเขตสายไหม* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมงานวิจัย และมหาวิทยาลัยเกริก.
- ณัฐ อุตริเชียร และอารดา ชัยเสนา. (2566). การคุ้มครองดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัดในพุทธศาสนา. *วารสารสถาบันวิจัยพินิตธรรม*, 10(1), 197-209.
- ณัฐภูมิ เงินท้วม. (2563). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 6(2), 72-81.
- เดช ชูจันอัด และคณะ. (2562). *การจัดการศาสนสมบัติของวัดในสมัยปัจจุบันและสมัยพุทธกาล*. รายงานประชุมวิชาการระดับชาติ MCU Congress 3 “นวัตกรรมทางการปกครองและการบริหารในยุคไทยแลนด์ 4.0”. วันที่ 31 สิงหาคม 2562. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดคำรณ แก้วเกลี้ยง และคณะ. (2565). *การจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา*. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 9(6), 339-353.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2541). *คำวัด* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระใบฎีกาสุชินนะ อนินฺชิต. (2563). *การจัดการเงินและทรัพย์สินของวัด*. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 5(2), 66-77.
- พระมหาธุดิษฐ์ชัยวิฑูร. (2557). *รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการ เพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานพรัตน์ ขนดีโสภณ (นามเมือง). (2557). *การบริหารจัดการวัดพัฒนาตัวอย่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2550). *บันทึกเรื่องพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง คณะสงฆ์ ร.ศ. 121*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2565). *สรุปข้อมูลจำนวนวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. สืบค้น 31 ตุลาคม 2565, จาก <https://aya.onab.go.th/cms/s26/u287/จำนวนวัดในพระนครศรีอยุธยา>.

- สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม. (2560). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุรางค์ จันทวานิช. (2546). *วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ คู่มือการวิจัยเชิง
คุณภาพเพื่องานพัฒนา*. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น